

УДК 7.01
(778):77.03

DOI 10.30857/2617-
0272.2020.2.8.

САФРОНОВА А. В., МИХАЙЛОВА Р. Д.
Київський національний університет технологій та дизайну

СУЧАСНА ФОТОКНИГА ЯК ОБ'ЄКТ ДИЗАЙНУ: СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗА СПОСОБОМ ПОДАННЯ КОНТЕНТУ

Мета. Дослідити риси та особливості сучасної фотокниги як об'єкту дизайну, її художньо-композиційні рішення, типи за способом подання контенту; виявити стан, тенденції розвитку фотокниги відповідних типів у світі та в Україні.

Методологія. В статті використані візуально-аналітичний аналіз для опрацювання зразків та письмових джерел, типологічний – для виявлення критеріїв розподілу зразків та їхньої систематизації, порівняльний – для стилістичного, композиційного, змістовного, аналізу різноманітних творів фотографії, фотоальбомів та інших видань.

Результати. На основі аналізу наукових джерел, сучасної зарубіжної та української фотокниги, узагальнено підходи до її художньо-композиційних рішень та дизайну, складено класифікацію типів фотокниги за способом подання контенту як конкретних видань, виявлено підстави для об'єднання фотографій у серії: спільність теми; спільність ідеї; спільність сюжету; спільність формальних ознак; спільність асоціацій.

Наукова новизна. Сформовано характеристики фотокниги як об'єкту дизайну: систематизовано риси художньо-композиційних дизайнерських рішень ряду українських фотокниг, що отримали визнання, як твори фотомистецтва; виявлено провідні тенденції розвитку конкретних за способом подання контенту типів фотокниги в Україні.

Практична значущість. На основі мистецтвознавчого аналізу типів фотокниги за способом подання контенту, виявлено тенденцій її розвитку у межах сучасного фотомистецтва, зазначено особливості дизайну ряду фотовитворів, які з часом набули високої художньої, а разом з тим і ринкової цінності або отримали визнання на міжнародних конкурсах. Визначені характерні риси відтворення світлин, що надають українським фотокнигам виразний національний характер.

Ключові слова: фотомистецтво, фотокнига, дизайн, фото-історія, фото-типологія, творчість.

Вступ. На численних сучасних фотовиставках та фотоконкурсах набула поширення фотокнига – різновид фотоальбому з унікальним дизайном, можливістю застосовувати різноманітні ефекти, підписи, кліпарти та інші елементи. Про інтерес до фотокниги свідчить велика кількість міжнародних фестивалів, які щорічно відбуваються у країнах Європи, Америки, в Японії тощо. Це Art Book Fair Basel «I never read», C/O Berlin Bookdays, European Publishers Award for Photography, International Photobook Festival, Kassel, Germany, London Art Book Fair Atlanta Celebrates Photography – Photobook Fair тощо. Починаючи з 2011 року журнал «Time» кожен рік публікує топ-листи з кращими фотокнигами світу. Серед видавництв, що також постійно торкаються

теми фотовидань – «The guardian», «New York times», тощо. З 2019 р. фестивалі фотокниги відбуваються і в Україні.

Фотокнигу характеризують ексклюзивність (невеликий тираж); відсутність орієнтацій на ринок (переважання самовидань); зростаюча з часом ціна (обумовлена художньою цінністю окремих зразків) [3, 5]. Вона є однією з форм презентації мистецтва, яка здатна одночасно транслювати авторську концепцію через максимальне число каналів сприйняття інформації: тактильний, зір, нюх, а подекуди й смак. Відтак, у практиці фотомистецтва, як і інших сучасних творчих практиках, досить часто у відношенні до фотокниги застосовують термін «арт-об'єкт», під яким розуміють об'єкт мистецтва або синтезу мистецтв,

самоцінну, неутилітарну річ, створену з різних матеріалів і предметів, що передає творчу ідею митця шляхом візуальної взаємодії з глядачем і розрахована на емоційну реакцію людини [1; 5; 11].

Розвиток інформаційних технологій, цифрової фотографії і друку, програмних засобів, наприкінці ХХ і на початку ХХІ століть, розкривають перед фотомитцями і художниками унікальні можливості реалізації творчих проєктів, в яких фотографія може відігравати роль пластичного матеріалу, трансформація і художня обробка якого не має обмежень. Отже стає актуальним завдання всебічного дослідження і теоретичного осмислення принципів та підходів до створення сучасної конкурентоспроможної фотокниги, як об'єкту арт-дизайну.

Аналіз попередніх досліджень.

Фотокнига як певний тип видань викликає велику увагу дослідників. У численних публікаціях розглядаються фотоальбоми, фотокниги, фотовидання з метою розкриття їх особливостей, структури, змісту, технологій створення [4, 5, 7, 14].

Мистецький аспект фотокниги, історію її становлення і розвитку до нашого часу переважно висвітлювали зарубіжні автори, серед яких найбільш відомими є твори фотографа Мартіна Парра та критика Геррі Баджера. У їхньому тритомному виданні подано опис 200 західноєвропейських та японських фотокниг від моменту їх появи у ХІХ ст. [10]. Попри значне зібрання зразків, лише третій том містить інформацію про формування ідеї фотокниги та процес створення для неї фотографій, включно з їх тематичним визначенням від діаристичних фотографій місцевості і зображень людей – до пропагандистських книг. У цьому томі здійснено також аналіз найбільш відомих видань другої половини ХХ ст., виділено і відзначено найкращі самовидання, хоча в цілому праця носить описовий характер.

Деякі аспекти подання фотографій певного контенту розглянуто в статті Р.

Михайлової, присвяченій американському фотохудожнику Філіпу Халсману [8]. Змістовно-смыслову програму своїх світлин, які були зібрані у кількох фотоальбомах, Ф. Халсман представляв як тематично поєднані зразки, що унаочнюють вироблену ним теорію «джампологос». Попри те, що у статті розглянуто творчість лише одного фотохудожника, вона дозволяє зрозуміти шляхи становлення серій світлин, що є важливою складовою фотоальбому як типу видання.

Серед останніх публікацій, присвячених аналізу фотокниги, як мистецької практики, слід виділити роботу, проведenu групою авторів [4], де зроблена спроба наукового осмислення взаємодії фотографії з текстом і контекстом, зокрема в ділянці психології, а саме сприйняття її інформаційного поля; візуальних, тактильних і інтерактивних особливостей фотокниги як «фетишизованого об'єкта мистецтва» («fetishised object of art»). В такому аспекті у даному виданні визначено роль та місце фотокниги у сучасному культурному просторі.

Особливості фотокниги щодо інших видів мистецтва, таких як кіно, музика та література відзначено у дисертаційному дослідженні [12]. Важливим є також визначення ролі фотокниги як інформаційного середовища, яке піддається впливам наративу. У третьому розділі дисертації акцентовано увагу на активному розвитку самовидавництва (селф-паблішу) фотокниг, що є характерним саме для ХХІ століття. Цінним досвідом створення світлин для фотокниги є перегляд та узагальнення змісту робіт відомих дослідників цього напрямку Барта (1964), Бейкера (2005) та Локмана (2013). В Україні, незважаючи на успіхи українських видань на міжнародних конкурсах, сучасна фотокнига поки що не є предметом наукових досліджень. Основне джерело інформації про неї – це публікації періодичної преси, розміщені в інтернеті [3, 13, 15]. Інтернет-видання містять відгуки

організаторів і учасників фестивалів, інтерв'ю з відомими фотохудожниками – Михайлом Педаном, Дмитром Краковичем, Сергієм Котчетовим, членами групи «Шило» та іншими, які стосуються сучасних трендів мистецтва фотографії, успіхів і труднощів, з якими стикаються українські митці, однак не мають наукового аналізу.

Складностей щодо вивчення фотокниги в Україні додає також те, що загальна кількість публікацій, конкретно присвячених цій ділянці, значно менша, ніж тих, що присвячені мистецтву фотографії в цілому, що наприклад, розміщені в українському електронному журналі Foto.ua., електронних виданнях «Bird and flight» (<https://birdinflight.com>), «Amuse-a-muse» (<https://www.amuse-a-muse.com>), «Платформа» (<https://platfor.ma>). Такий стан питання окреслює нагальну потребу у дослідженні фотокниги як предмету мистецької та дизайнерської діяльності.

Постановка завдання. На основі перегляду літературних джерел, аналізу розвитку мистецтва фотокниги в Україні і світі, виявити особливості сучасної фотокниги як об'єкту дизайну та дослідити її художньо-композиційні рішення, типи за способом представлення контенту; виявити тенденції розвитку фотокниги відповідних типів в Україні і світі.

Результати дослідження. Проведені дослідження дозволили узагальнити особливості, за якими створюється сучасна конкурентоспроможна, запитана на ринку фотокнига, це: оригінальність концепції, її складність, спосіб донесення ідеї фотокниги до глядача; дизайн, різноманітність підходів до формоутворення; типографіка – технічна майстерність виконання, доречність вибору матеріалів і декору.

За способом представлення контенту, фотокниги можна поділити на такі, що містять у собі певну фотографічну розповідь, послідовне розкриття теми у хронологічній послідовності (фото-історія) та такі, що містять серію фотографій (фото-

типологія), об'єднаних тематично (фотографії об'єктів подібного типу або в єдиному контексті), асоціативно.

Одним із постмодерністських прийомів донесення ідеї автора до аудиторії є так звана – фото-апропріація, що по структурі може являти собою, як фото-типологію, так і фото-історію, залежно від ідеї автора [6] і передбачає використання для створення фотокниги фотографій, зроблених не митцем (автором фотокниги), а іншими авторами. У «чистому вигляді» використані у проекті фотоматеріали можуть не мати власної художньої цінності, однак за рахунок модифікації (наприклад, залучення їх у певному контексті), набувають нового змісту, здатні розкрити ідею автора. До фото-апропріації зверталися, наприклад, митці харківської школи фотографії, одеської групи «Шило» та інші з метою переосмислення минулого, зміни точки зору на знайомі об'єкти, надання їм актуального змісту [7, 12, 17].

Так, для представників харківської школи фотографії поширеною практикою при створенні фотопроєктів є використання архівних світлин. Маніпулюючи знімками, що відображають ретроспективу радянського укладу, автори вдаються або до їхньої деформації, яка полягає у техніках розмальовки та колажу, або переміщують їх у незвичний контекст. Такі прийоми залучені у фотокнизі «У пошуках мого батька» Н. Резник (2015 р.), «Днепропетровская школа фотографии» кураторів Л. Гольдштейн і М. Хрущак (2015 р.), серії Є. Павлова «Тотальна фотографія» (2016 р.). В останнє видання («Тотальна фотографія») (рис. 1) увійшли фотопроєкти автора радянських часів, в яких саме представлені «розмальовки» – підфарбовані фотографії, що надають чорно-білій світлині якостей живопису, а також «ретро» фотографії автора і його колеги Володимира Шапошникова [13].

Наведені прийоми і методи не суперечить твердженню Андре Руйє,

відомого французького аналітика мистецтва фотографії, що саме в постмодерністську епоху фотографія, крім того, що затвердила себе як вид мистецтва, зберігши і розвинувши власну естетичну цінність і ідентичність, перетворилася і на повноцінний матеріал для інших видів мистецтва. Досліджуючи динаміку цього процесу, в своїй роботі [9] Руйє розглядає роль фотографії у становленні імпресіонізму (витіснення мистецтва), парадигми мистецтва (у Марселя Дюшана), розвитку концептуального мистецтва (Боді-арту і Ленд-арту) тощо. Автор підкреслює, що лише приблизно з 1980-х років (як відлуння експериментів авангарду початку століття, але абсолютно в нових умовах і в нових формах) фотографія стала освоюватися художниками в якості справжнього художнього матеріалу.

У свою чергу, фото-типологія, як форма подання тематичного фотопроекту, апробована більше у творчості зарубіжних фотохудожників. Так, засновники Дюссельдорфської школи фотографії Августа Зандер (August Sander), Карл Блосфельд (Karl Blossfeldt), Бернд і Хіллі Бехерів (Bernd and Hilla Becher, застосували у фотокнизі набір окремих зображень, які передають сенс проекту після сприйняття всіх фотографій разом. Ранні роботи Бернда Бехера, у яких він відтворив промислові об'єкти – газгольдери, водонапірні башти, елеватори, доменні печі, позначені емоційно-аналітичною силою форми, були об'єднані у серії [2, 15]. Нині їх сприймають як «візуальну граматику» певного стандарту, адже об'єкти, вільні від архітектурно-естетичних міркувань, поставали як важливі витвори інженерії. «Культурний вимір» промислової архітектури відображено і у роботах Бернда і Хіллі Бехерів: наприклад, доменні печі у фотокнизі «Blast Furnaces» були представлені ними у стилістиці арт-деко (рис. 2).

Надалі такий прийом був залучений фотохудожниками для фотопортретів,

основу яких складало певне проблемне питання. Подібне спрямування мають світлини серії «Портрети» («Portraits», 1981 – 1985 pp.) Томаса Руффа (Thomas Ruff). Представник тієї ж дюссельдорфської школи фотографії, він продовжив працювати в манері своїх вчителів Бернда і Хіллі Бехерів. Образи чоловіків і жінок, вихідців з колишнього НДР, складають серію з шестидесяти портретів (рис. 3). Їхні фото, зняті «як на паспорт», без емоцій, міміки, жестів, тобто, не відволікаючись від суті, виявляють дещо спільне, що їх усіх об'єднує. Це своєрідне «завдання на увагу», розраховане на пошук нюансів у, здавалося б, однотипних фотографіях. Томас Руфф – новатор, який і сьогодні долає межі традиційної фотографії, освоює нові техніки, зокрема «нічне бачення», ручне розфарбовування, стереоскопію, модернізує тематику – портретну, архітектурну, астрологічну та інші [2, 16].

Для фото-типології поширеною є етнографічна тематика. Важливо, однак, зазначити, що частина проектів у межах етнографії має ширший сенс, він виходить за рамки тематики, як наприклад, типологія національних типів, соціальних класів, віку і статі, соціальних конфліктів та колізій. Такими рисами відзначена фотокнига Олександра Чекменьова «Паспорт», до якої увійшли фотографії 1994-1995 pp., створені фотохудожником в Луганську на замовлення соціальних служб: їх робили для паспортизації з літніх та хворих людей, полишених фізичної можливості виходити з дому, а також з тих, хто не міг отримати фотопослуги за відсутності коштів. За таких обставин О. Чекменьов, залучений соціальними працівниками, потрапляв у домівки луганчан, де фіксував життя прошарку людей середини 1990-х (рис. 4). Присвячена їм фотокнига «Паспорт» є фото-типологією класичного типу з мінімалістським графічним та поліграфічним рішенням [13, 17].

Рис. 1. Є. Павлов. Фотокнига «Тотальна фотографія», 2016 р. [13]

Рис. 2. Бернд і Хілла Бехер. Фото з фотокниги Blast Furnaces (Доменні печі) 1969–95 [15]

Рис. 3. Томас Руфф. Портрети, 1981-1985 рр. [16]

Рис. 4. Олександр Чекменьов. Фотокнига «Паспорт» [17].

Її концепцію розкриває вступна частина, кольорове рішення обкладинки, що відповідає національній та етнографічній складовій, фотографії власного паспорта художника та серія портретів пересічних

громадян України, розміщені на напівпрозорому папері з рамкою рівною аркушу паспорта. Основна частина книги – портрети, сповнені емоційної напруги, адже попри вимог щодо світлин на паспорт,

фотографії О. Чекменьова включали фото середовища, у якому перебувала людина, зазвичай задній план, де знаходилися предмети, пов'язані з повсякденним життям суб'єктів фотографії.

На передньому плані знаходився сам портретований, соціальний працівник, їхня взаємодія. Цей прийом дозволив розкрити вражаючі подробиці життя багатьох людей.

Відтак, основна роль в композиційному рішенні фотокниги О.Чекменьова належить фотографіям: великим з мінімальною кількістю пояснювального тексту, невеликим на тлі білого кольору тощо при мінімалістичній обкладинці. Фотознімки характерні: чітким відтворенням без ефектів зміни глибини різкості (зйомка на ширококугільний об'єктив); яскравістю кольорів, що імітує зйомку на плівку; відсутністю художніх ефектів; досягненням враження непрофесійної зйомки, природності, без позування з боку суб'єкта, без видимого ретушування (пост-обробка кадру). Показово, що такі риси притаманні і іншим українським фотокнигам, що отримали визнання на міжнародному рівні. Це «Slavik Fashion» Юрка Дячишина (рис. 5), «Kachalka. Muscle Beach» Кирила Головченка (рис. 6), «Pearly Gates» Анастасії Лазуренко (рис. 7) тощо [13].

Аналіз цих зразків свідчить, що підставою для об'єднання фотографій у серії можуть бути спільність теми; спільність ідеї; спільність сюжету; спільність формальних ознак; асоціативна спільність.

До типу фото-типології належить фотопроєкт «День Перемоги» (2010 р.) британського фотомитця Дж. Хілла, присвячений 65-річчю Другої Світової війни. Розгорнутий у Музеї сучасного мистецтва у Москві (Росія), цей проєкт не був відображенням певної соціальної проблеми, він став фіксацією образів людей, що пройшли важкий життєвий шлях і

боролись за свою Батьківщину (рис. 8). Впродовж чотирьох років проєкту Дж. Хілл зняв 400 ветеранів у яких побачив обличчя людей, що пов'язували минуле і сьогодення [20].

В цілому, в Україні жанр фото-типології (якщо казати про візуальний контент фотокниги) є найбільш розвинений, в той час як на Заході при створенні фотокниги часто використовують також фото-історію.

Варто підкреслити, що важливою композиційною складовою фотокниги є пояснювальний текст, зазвичай лаконічний, суто інформативний, що містить відомості про суб'єкта, місце і час зйомки. Варіантами використання тексту, спрямованого на розкриття суті світлина, передачі ідеї автора підписи, назви; історія, детальний опис; візуально-активний текст: каліграфічний, у формі врізок, що мають самостійну художню роль поруч з фотографіями або виступають як їх доповнення. Однак можлива і відсутність текстової частини взагалі, адже сила виразності належить фотографіям та їх композиційному положенню, що, у свою чергу, також створюється кількома способами комбінування зазначених технік. Так, у фотокнигах Ю. Кривич і В. Полякова (рис. 9, рис. 10) текст відсутній, у «Щоденнику» Б. Михайлова (рис. 11) – зустрічається візуально-активний текст, що складає враження рукописних коментарів. У фотокнизі А. Бондаря (рис. 12) текст розташовано врізками. Перенесені з тлумачного словника, тексти мають оригінальний вигляд. У фотокнизі «Підписи війни» [13] – це комбіноване використання тексту: рукописні підписи полароїдних знімків самих ветеранів з текстовими підписами, що несуть інформацію про персону, зображену на фотографії.

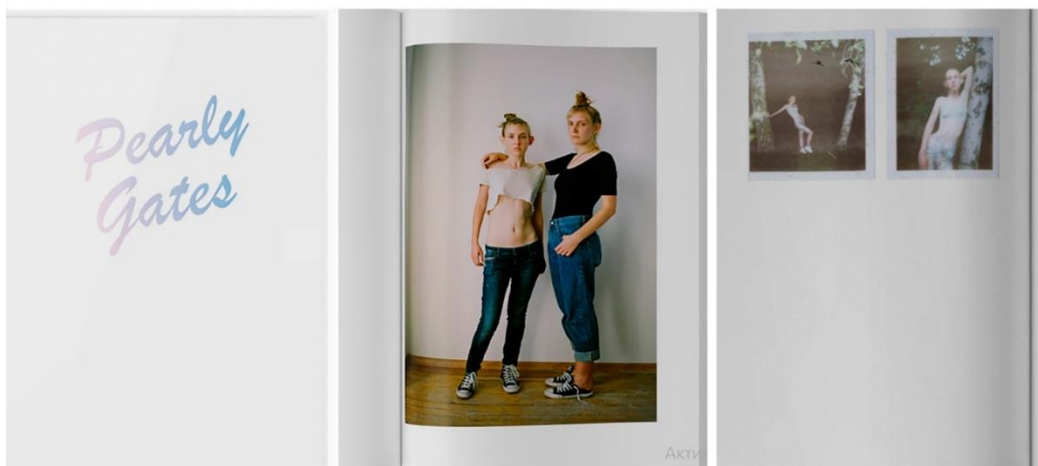

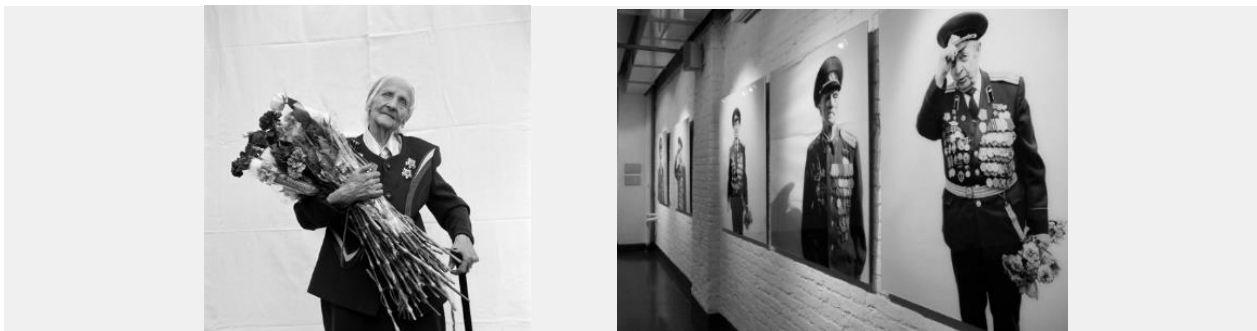
Рис. 5. Юрко Дячишин. Фотокнига «Slavik Fashion», 2013 рік. [18].

Рис. 6. Кирил Головченко. KACHALKA – Мускульный пляж, 2012 рік. [19].

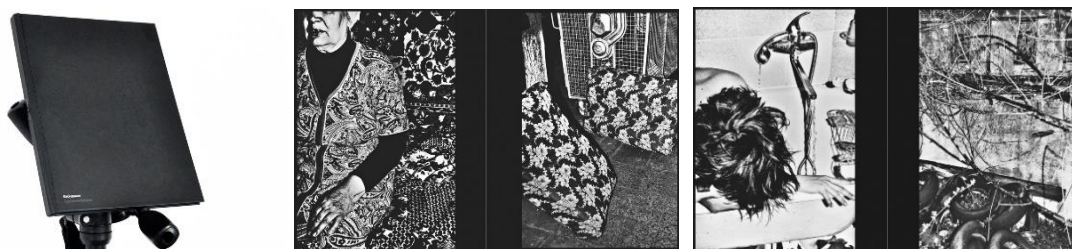
Рис. 7. Анастасія Лазуренко. Pearly Gates, 2016 рік. [13]

Рис. 8. Джеймс Хілл «День Перемоги», 2010 рік [20]

Рис. 9. Юлія Кривич, «Передчуття», 2015 рік [13]

Рис. 10. В'ячеслав Поляков «Backspaces», 2016 рік [13]

Рис. 11. Борис Михайлов.«Щоденник», 2015 рік [13]

Рис. 12. Фото Артура Бондара з його книги «Барикада», 2015 рік [21]

Висновки. Фотокнига кінця ХХ – початку ХХІ століть стала явищем світового фотомистецтва, що пов'язано багато в чому з тим, що у період перегляду та вироблення нових підходів до проблеми синтезу мистецтв, фотографія показала свою пластичність як матеріал, який можна використовувати в будь-якому поєднанні з іншими способами образного вираження. У сфері новітніх комунікацій, вона несе в собі соціальну, естетичну та освітню функції, є друкованою візуалізацією творчої концепції проекту фотомитця і за своїми властивостями належить до арт-об'єктів. Основними способами представлення її контенту є фото-історія і фото-типологія. Найбільш поширеним підходом при створенні концепції фотокниги в Україні є фото-типологія, що передбачає

використання як фотографій з архіву (так звана апропріація), так і фотографій, зроблених фотографом безпосередньо для конкретного видання. Підставою для об'єднання фотографій у серії можуть бути спільність теми; спільність ідеї; спільність сюжету; спільність формальних ознак; асоціативна спільність. Характерною рисою сучасної української фотокниги є її виразний національний характер, що викликає особливий інтерес у світі. Стилїстика фотографій у фотокнигах співпадає з тенденціями та трендами сучасної фотографії. Вивчення європейської та світової фотокниги на тлі мистецьких подій в Україні дозволяє виявити напрями та перспективи її розвитку, а разом з тим і актуальні аспекти наукового дослідження.

Література

1. Базелюк Н. Л. Форма як засіб створення художнього образу в арт-дизайні. *Art and Design*. 2019. № 3 (07). С. 40-47. DOI: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2019.3.4>
2. Васильева Е. В. Дюссельдорфская школа фотографии: социальное и мифологическое. Вестник СПбГУ. Сер. 15. 2016. № 3 С. 27–37 DOI: <https://doi.org/10.21638/11701/spbu15.2016.302>
3. Davis P. Can the photographic typology be defined? *Apr* 1, 2017. URL: <https://medium.com/@pdtv/can-the-photographic-typology-be-defined-bfa38d5699f3> (дата звернення 20.01.2020).
4. Di Bello P., Wilson C., Shamoan Z. The Photobook: From Talbot to Ruscha and Beyond Paperback – 18 Dec. 2011. 256 p.
5. Garcia M. What is a Photobook? *Apr* 17, 2017. URL: <https://medium.com/@ummarcelogarcia/what-is-a-photobook-71c5d49e6477> (дата звернення 20.01.2020).
6. Meiselman J. When Does an Artist's Appropriation Become Copyright Infringement? *Dec* 28, 2017. URL: <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-artists-appropriation-theft> (дата звернення 10.01.2020).
7. Мжельская Е. Л. Редакторская подготовка фотоизданий : учеб. пособ. для студ. вузов. Москва: Аспект Пресс, 2005. 112 с.
8. Михайлова Р. Художні прийоми в фотопортретах Філіпа Халсмана. *Art and Design*. 2018. №1. С. 95 – 102. DOI: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2018.1.9>
9. Руйе Андре. Фотография. Между документом и современным искусством, СПб: Клаудберри, 2014. 712 с.
10. Parr M., Badger G. The Photobook: A History Volume III Hardcover. Phaidon Press. March 17, 2014. 320 p.
11. Сес Н.А., Щирова А.Н. Арт-объект как специфичная художественная форма. *Успехи современного естествознания*. Пенза: Издательский Дом «Академия Естествознания», 2012. № 5. С. 23 – 24.
12. The Photobook as a Reinvented Medium: Narrativity, Design and Publishing in the Twentieth and Twenty-First Century A dissertation submitted to the Dublin Institute of Technology in part fulfilment of therequirements for award of BA Photography by Alisha Doody. January 2017. DIT School of Media, College of Arts and Tourism. 52 p.

13. Шебетко А. 7 украинских фотокниг, заслуживающих внимания. 4 августа, 2016. URL: <https://birdinflight.com/ru/vdohnovenie/resursy/26042016-posle-prochteniya-sberech-ukrainskie-fotoknigi.html> (дата звернення 20.01.2020).

14. Шехурина Л. Д. Фотокнига: история, типологические и художественные особенности, вопросы использования в библиотечно-библиографической практике: Дис... канд. филол. наук : 05.25.04. Ленинград, 1980.0 с.

15. Who are Hilla and Bernd Becher? Get to know one of the artists from the [Artist and Society](#) display at Tate Modern. URL: <https://www.tate.org.uk/art/artists/bernd-becher-and-hilla-becher-718/who-are-bechers> (дата звернення 20.01.2020).

16. Сайт неприбуткової мистецької організації Public Delivery. URL: <https://publicdelivery.org/thomas-ruff-portraits/> (дата звернення 20.01.2020).

17. Сайт MOKSOP — Museum of Kharkiv School of Photography. URL: <https://www.moksop.org/art/artprojects/pasport/>

18. Сайт Интернет-журнала BigPicture. URL: <https://bigpicture.ru/?p=577027> (дата звернення 20.01.2020)

19. Сайт-блог фотографа Кирила Головченка. URL: <https://www.kirill-golovchenko.com/shop/books/kachalka-b/#cc-m-product-12251727232> (дата звернення 20.01.2020).

20. Сайт музею ММОМА. URL: http://www.mmoma.ru/exhibitions/tverskoy9/dzhejms_hill_den_pobedy/ (дата звернення 20.01.2020).

21. Сайт фотожурналу [Photographer](#). URL: <https://www.photographer.ru/cult/person/6635.htm> (дата звернення 20.01.2020).

References

1. Bazelyuk, N. L. (2019) Forma yak zaslb stvorenniya hudozhnogo obrazu v art-dizaynl. [Form as a means of creating artistic image in art design] Art and Design. 3 (07). S.40 – 47 DOI: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2019.3.4> [in Ukrainian]

2. Vasileva, E. V. (2016) Dyusseldorfskaya shkola fotografii: sotsialnoe i mifologicheskoe. [Dusseldorf school of photography: social and mythological] Vestnik SPbGU – Bulletin of St. Petersburg State University. 3(15). 27-37. DOI:

<https://doi.org/10.21638/11701/spbu15.2016.302> [in Russian].

3. Davis, P. Can the photographic typology be defined? [Apr 1, 2017](#). URL: <https://medium.com/@pdtv/can-the-photographic-typology-be-defined-bfa38d5699f3> (last accessed: 27.01.2020)

4. Di Bello, P., Wilson, C., Shamoan, Z. The Photobook: From Talbot to Ruscha and Beyond Paperback – 18 Dec. 2011. 256 p.

5. Garcia, M. What is a Photobook? [Apr 17, 2017](#). URL: <https://medium.com/@ummarcelogarcia/what-is-a-photobook-71c5d49e6477> (last accessed: 20.01.2020).

6. Meiselman, J. When Does an Artist's Appropriation Become Copyright Infringement? [Dec 28, 2017](#). URL: <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-artists-appropriation-theft> (last accessed: 10.01.2020).

7. Mzhelskaya, E.L. (2005). Redaktorskaya podgotovka [Editorial Photo Editing]. Moscow: Aspect Press, 2005. 112 с. [in Russian].

8. Mykhailova, R. (2018) Khudozhni pryimy v fotoportretakh Filipa Khalsmana [Artistic techniques in photo-portraits of Philip Halisman]. Art and Design. №1. S. 95 – 102. DOI: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2018.1.9> [in Ukrainian].

9. Ruje, A. (2014). Fotografija. Mezhdokumentom i sovremennym iskusstvom. [The photo. Between the document and contemporary art]. SPb: Klaudberri. 712 s. [in Russian].

10. Parr, M., Badger G. (2014). The Photobook: A History Volume III Hardcover. Phaidon Press. March 17. 320 p.

11. Ses, N.A. & Schirova, A.N. (2012). Art-ob'ekt kak spetsifichnaya hudozhestvennaya forma [Art-object as a specific art form.] Uspehi sovremennogo estestvoznaniya – The successes of modern science. Penza: Izdatelskiy Dom «Akademiya Estestvoznaniya», 5. 23–24. [in Russian].

12. The Photobook as a Reinvented Medium: Narrativity, Design and Publishing in the Twentieth and Twenty-First Century A dissertation submitted to the Dublin Institute of Technology in part fulfilment of therequirements for award of BA Photography by Alisha Doody. January 2017. DIT School of Media, College of Arts and Tourism. 52 p.

13. Shebetko, A. 7 ukrainiskih fotoknig, zasluhvivayuschih vnimaniya (2016). [7 noteworthy Ukrainian photobooks] URL: <https://birdinflight.com/ru/vdohnovenie/resursy/26042016-posle-prochteniya-sberech-ukrainskie-fotoknigi.html> (last accessed: 20.01.2020). [in Russian].
14. Shehurina, L. D. Fotokniga. Istoriya, tipologicheskie i hudozhestvennyie osobennosti [Photo Book. History, typological and artistic features: author]. Extended abstract of candidate's thesis. Leningrad, 1980. 180 s. [in Russian].
15. Who are Hilla and Bernd Becher? Get to know one of the artists from the [Artist and Society](https://www.tate.org.uk/art/artists/bernd-becher-and-hilla-becher-718/who-are-bechers) display at Tate Modern. URL: <https://www.tate.org.uk/art/artists/bernd-becher-and-hilla-becher-718/who-are-bechers> (last accessed: 20.01.2020).
16. Website Public Delivery. URL: <https://publicdelivery.org/thomas-ruff-portraits/> (last accessed: 20.01.2020).
17. Website MOKSOP – Museum of Kharkiv School of Photography. URL: <https://www.moksop.org/art/artprojects/pasport/> (last accessed: 20.01.2020).
18. Magazine website BigPicture. URL: <https://bigpicture.ru/?p=577027> (last accessed: 20.01.2020).
19. Site-blog of the photographer Kiril Golovchenko URL: <https://www.kirill-golovchenko.com/shop/books/kachalka-b/#cc-product-12251727232> (last accessed: 20.01.2020).
20. Museum site MMOMA. URL: http://www.mmoma.ru/exhibitions/tverskoy9/dzhejms_hill_den_pobedy/ (last accessed: 20.01.2020).
21. Photo magazine website Photographer. URL: <https://www.photographer.ru/cult/person/6635.htm> (last accessed: 20.01.2020).

MODERN PHOTOBOOK AS A DESIGN OBJECT: SYSTEMATIZATION BY WAY OF SUBMITTING CONTENT

SAFRONOVA A. V., MIKHAILOVA R. D.

Kyiv National University of Technologies and Design

Purpose. To explore the features and characteristics of a modern photobook as an object of design, its artistic and compositional solutions, types of content presentation; identify the state, trends in the development of photobooks of relevant types in the world and in Ukraine.

Methodology. The article uses visual-analytical analysis to process samples and written sources, typological – to identify criteria for the distribution of samples and their systematization, comparative – for stylistic, compositional, content, analysis of various works of photography, photo albums and other publications.

Results. Based on the analysis of scientific sources, modern foreign and Ukrainian photobooks, it is generalized the approaches to its artistic and compositional solutions and design, the

СОВРЕМЕННАЯ ФОТОКНИГА КАК ОБЪЕКТ ДИЗАЙНА: СИСТЕМАТИЗАЦИЯ ПО СПОСОБУ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ КОНТЕНТА

САФРОНОВА А. В., МИХАЙЛОВА Р. Д.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Цель. Исследовать черты и особенности современной фотокниги как объекта дизайна, ее художественно-композиционные решения, типы по способу представления контента; выявить состояние, тенденции развития фотокниги соответствующих типов в мире и в Украине.

Методология. Использованы визуально-аналитический анализ для обработки образцов и письменных источников, типологический – для выявления критериев распределения образцов и их систематизации, сравнительный – для стилистического, композиционного, содержательного анализа различных произведений фотографии, фотоальбомов и других изданий.

Результаты. На основе анализа научных источников, современной зарубежной и украинской фотокниги, обобщены подходы к ее художественно-композиционным решениям и

classification of types of photo books by the way of presenting content as specific publications, the grounds for combining photos in a series is made, which include: common theme; common idea; common plot; common formalities; community of associations.

Scientific novelty. The characteristics of the photo book as an object of design are formed: the features of artistic and compositional design solutions of a number of Ukrainian photobooks, which have been recognized as works of photography, are systematized; the leading tendencies of development of concrete types of photo books in the way of presenting content in Ukraine are revealed.

Practical significance. On the basis of art analysis of photobooks by the way of presenting content, trends in its development within modern photography, features of design of a number of photographic works, which over time have acquired high artistic and market value or received recognition at international competitions are revealed. Characteristic features of photo reproduction are determined, which give Ukrainian photo books a distinct national character.

Keywords: *photo art, photobook, design, photo history, photo typology, creativity.*

дизайну, составлена классификация типов фотокниги по способу представления контента как конкретных изданий, выявлена подоснова для объединения фотографий в серии: общность темы; общность идеи; общность сюжета; общность формальных признаков; общность ассоциаций.

Научная новизна. Сформированы характеристики фотокниги как объекта дизайна: систематизированы черты художественно-композиционных дизайнерских решений ряда украинских фотокниг, получивших признание, как произведения фотоискусства; выявлены ведущие тенденции развития конкретных по способу представления контента типов фотокниги в Украине.

Практическое значение. На основе искусствоведческого анализа типов фотокниги по способу представления контента, выявлены тенденции ее развития в пределах современного фотоискусства, указаны особенности дизайна ряда фотопроизведений, которые со временем приобрели высокую художественную, а вместе с тем и рыночную ценности или получили признание на международных конкурсах. Определены характерные черты воспроизведения фотографий, придающие украинской фотокнижке выразительный национальный характер.

Ключевые слова: *фотоискусство, фотокнижка, дизайн, фото-история, фото-типология, творчество.*

ІНФОРМАЦІЯ ПРО
АВТОРІВ:

Сафронова Анна Валеріївна, аспірантка, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0003-4215-2646, **e-mail:** dkino@ukr.net

Михайлова Рада Дмитрівна, д-р мист., професор, професор кафедри дизайну інтер'єру і меблів, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0002-7264-0205, **e-mail:** radami1818@gmail.com

Цитування за ДСТУ: Сафронова А.В., Михайлова Р. Д. Сучасна фотокнижка як об'єкт дизайну: систематизація за способом подання контенту. *Art and design*. 2020. №2. С. 92-103.

Citation APA: Safronova, A. V., Mykchailova, R. D. (2020) Modern photobook as a design object: systematization by way of submitting content. *Art and design*. 2. 92-103.

<https://doi.org/10.30857/2617-0272.2020.2.8>